

Stanovisko
komise pro hodnocení dopadů regulace
k návrhu
zákona, kterým se mění zákon č. 145/2010 Sb.,
o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů

II. Úvod:

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k zákonu o spotřebitelském úvěru je předložena ve tvaru, jenž splňuje standardní požadavky na RIA, včetně nabídnutých variant řešení a analýzy dopadů na jednotlivé dotčené subjekty pro potřeby výběru variant. Zpráva rovněž obsahuje navrhovaná řešení, která jsou argumentačně dostatečně podložena.

Návrh zákona je předkládán z důvodu nutnosti transponovat směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES do české státní úpravy, kterou se stanoví dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů. Z průběhu konzultací se zainteresovanými subjekty finančního trhu, na které má novela zákona o spotřebitelském úvěru dopad, se ukázalo, že je nutné provést zároveň několik dílčích změn za účelem vyjasnění jejich postavení, zejména s ohledem na zvýšení ochrany spotřebitele na finančním trhu.

Věcný obsah předložené závěrečné zprávy se tedy zaměřuje především na přizpůsobení právní úpravy, tak aby došlo k posílení postavení spotřebitelů a předcházelo se tak neférovým praktikám některých věřitelů, kteří často poskytují úvěr dlužníkům, aniž by kdy předpokládali, že jim bude dlužná částka splacena. Svůj příjem si však zajistí např. nepřiměřeným zajištěním úvěru (úvěr v řádu desítek tisíc korun zajistí nemovitostí), nepřiměřenými sankcemi, zneužitím (bianko) směnky apod. Po konzultaci s dotčenými subjekty se předkladatel (MFČR) rozhodl analyzovat resp. navrhnout legislativní úpravy v 6 následujících oblastech:

- 1) posouzení úvěruschopnosti dlužníka věřitelem;
- 2) využívání směnek u spotřebitelských úvěrů;
- 3) zajištění pohledávky ze spotřebitelského úvěru;

- 4) použití telefonního čísla s vyšší než běžnou cenou;
- 5) odměna za zprostředkovatelské služby;
- 6) odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru.

II. Připomínky a návrhy změn:

Ačkoliv primárním důvodem zpracování předložené RIA byla transpozice evropské směrnice, je chvályhodné, že překladatel se snaží řešit obecnější problém: nízkou finanční gramotnost českého obyvatelstva a související ochranu spotřebitele. Rovněž lze ocenit i konzultace se zainteresovanými subjekty, jež dodávají robustnost navrhovaným řešením.

Navrhované změny by měly vést k bezpečnějšímu úvěrování na trhu spotřebitelských úvěrů. Tyto změny omezí řadu nebezpečných praktik, které se na trhu vyskytují a vedou k dluhové pasti. Vedle posílení finanční gramotnosti obyvatelstva, což je však spíše dlouhodobým cílem vzdělávání, patří posílení ochrany spotřebitele na trhu spotřebitelských úvěrů mezi jeden z nejdůležitějších předpokladů pro omezení nezodpovědného úvěrování.

Navrhovaná opatření tak správně cílí především na regulaci některých praktik a na práva a povinnosti spotřebitelů, věřitelů a zprostředkovatelů. Jak již bylo zmíněno, předkládaná zpráva splňuje základní požadavky, nicméně bychom doporučovali následující úpravy do věcné části RIA:

- 1) *Část Důvod předložení a cíle*
 - a) *Doplnit část Popis současného stavu*
 - i. Objem poskytnutých spotřebitelských úvěrů v ČR v posledních letech (nové obchody i stavy v rozvahách bankovních i nebankovních společností – viz např. údaje ČNB a ČLFA).
 - ii. Odhad počtu subjektů působících na trhu spotřebitelských úvěrů (bankovních a nebankovních - zavedené nebankovní instituce, družstevní záložny a další poskytovatelé úvěrů, tzv. „šedá zóna“ – např. aproximací počtem vydaných relevantních živnostenských oprávnění atd.)
 - iii. Vývoj počtu osobních bankrotů a exekucí v ČR jako potenciálních indikátorů nezodpovědného zadlužování
- 2) *Část Náklady a přínosy, varianty, návrhy řešení*
 - a) Doplnění dotčených subjektů o státní rozpočet (připomeňme, že předkladatel zprávy je MFČR) - veřejné finance budou zřejmě ovlivněny skrze následující tři kanály:

- i. Krátkodobý pokles spotřebitelských úvěrů - krátkodobý pokles spotřeby domácností (v dlouhodobém horizontu by však neměla být spotřeba domácností výrazněji dotčena, naopak by měla spíše vzrůst dlouhodobá životní úroveň (a tudíž i spotřeba) omezením vysokých úrokových nákladů, které dnes nezodpovědné úvěry odčerpávají nemalou část příjmů nízkopříjmových domácností). Dopad regulace na spotřebu domácností může být vhodným tématem pro budoucí přezkum účinnosti regulace.
- ii. Sociální výdaje - lze předpokládat, že omezením nezodpovědného úvěrování dojde k poklesu dávek v hmotné nouzi a ostatních sociálních výdajů.
- iii. Administrativní náklady - dodatečné náklady dohledových orgánů na implementaci navrhovaných řešení.

Rovněž by bylo vhodné se pokusit vyčíslit/odhadnout relevantní náklady a přínosy pro státní rozpočet resp. pro MFČR.

- b) Doplnění dotčených subjektů o prodejce spotřebního zboží - jestliže mají navrhovaná opatření dopad na objem spotřebitelských úvěrů, mají dopad i na spotřebu domácností, a tedy i na tržby prodejců spotřebního zboží. (např. TESCO Finanční služby nabízí spotřebitelské úvěry prostřednictvím renomovaného Home Creditu, figuruje tudíž na trhu zřejmě ne jen jako zprostředkovatel spotřebitelských úvěrů, ale také jako podporovatel dluhového financování spotřebního zboží v nákupních centrech TESCO).

III. Závěr:

Komise konstatuje, že předložený návrh relevantně vychází ze standardů RIA a pozitivně hodnotí, že předkladatel řeší nejen transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES do české státní úpravy, ale též že navrhovaná řešení směřují k vyšší ochraně českého spotřebitele a částečně tak suplují jeho nízkou finanční gramotnost.

Na základě zapracování výše uvedených připomínek Komise RIA **doporučuje předloženou Závěrečnou zprávu RIA schválit.**

Vypracoval:
Prof. Ing. Michal Mejstřík, CSc.

Prof. Ing. Michal Mejstřík, CSc., v.r.
předseda komise